

รายงานสถานการณ์ ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อมวลชนในรอบปี พ.ศ. 2545

จิตติมา ภาณุเตชะ และคณะ
มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง*

รายงานฉบับนี้เป็นผลมาจากการดำเนินโครงการ "เกาะติดสถานการณ์ความรุนแรงที่ปรากฏทางสื่อมวลชน" ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นความพยายามที่จะ เชื่อม นักวิจัยในชุดโครงการวิจัยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก และผู้ปฏิบัติงานในเครือข่ายรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยรวบรวมข่าวที่รายงานสถานการณ์ บทความพิเศษ และบทสัมภาษณ์ที่น่าสนใจทัศนคติและความคิดเห็นของคนในสังคมต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการแยกแยะและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบด้วยกรอบแนวคิดเรื่องความรุนแรงอันมีที่มาจาก การเลือกปฏิบัติต่อหญิงและชาย (gender-based violence) และเผยแพร่ในรูปแบบของบทวิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงรายสองสัปดาห์ เพื่อให้ นักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กสามารถติดตามสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในสังคมไทยอย่างทันเหตุการณ์ และเอื้อประโยชน์ให้กระบวนการทำงานวิจัยและการรณรงค์เพื่อยุติปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กขึ้นอยู่กับฐานเดียวกับปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างแท้จริง

รายงานฉบับนี้รวบรวมข่าว/ข้อเขียนเกี่ยวกับสถานการณ์และความคิดเห็นของสื่อที่ถูกนำเสนอผ่านพื้นที่ของสื่อหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับที่ถูกเลือกศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2545 ที่ผ่านมา โดยเสนอเป็นภาพรวมของปรากฏการณ์ และบทวิเคราะห์วิธีคิดของสื่อต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น และสุดท้ายได้เสนอข้อคิดความเห็นต่อการทำงานร่วมกับสื่อมวลชนเพื่อร่วมรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในสังคมไทยต่อไป

* มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง 12/22 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

1. ความหมาย ขอบเขต และวิธีศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง ที่ปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งประกาศโดยองค์การสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. 2536 (WHO 1997) โดยให้ความหมายแก่ "ความรุนแรงต่อผู้หญิง" ไว้ว่าหมายถึง

"การกระทำรุนแรงใดๆก็ตามที่มีรากฐานมาจากการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงผู้ชาย (gender-based violence) และส่งผลให้ผู้หญิงได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ รวมถึงการข่มขู่ว่าจะกระทำรุนแรงดังกล่าวนี้ และการบังคับ หรือการลิดรอนเสรีภาพตามอำเภอใจ ทั้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว"

และความรุนแรงต่อผู้หญิงประกอบไปด้วยความรุนแรงอย่างน้อยที่สุด 3 ประเภทคือ

หนึ่ง "ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในบ้าน รวมถึงการทุบตี การล่วงละเมิดทางเพศแก่ผู้หญิง ความรุนแรงที่สืบเนื่องมาจากของหมิ่นที่ฝ่ายหญิงให้แก่ครอบครัวสามี การข่มขืนภรรยา การขลิบอวัยวะเพศผู้หญิง การปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่ และความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง"

สอง "ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในชุมชนทั่วไป ซึ่งรวมถึง การข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ การคุกคามและการข่มขู่ทางเพศที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษาและที่อื่นๆ การค้าหญิง และการบังคับค้าประเวณี"

สาม "ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยรัฐเอง และการปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ของรัฐต่อความรุนแรงไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ใดก็ตาม"

นอกจากนี้ยังแยกแยะและวิเคราะห์ความรุนแรงตาม "ระดับ" ของปรากฏการณ์ กล่าวคือ การกระทำรุนแรงที่สามารถมองเห็นได้ชัด เช่น การทุบตี ทำร้ายร่างกาย การข่มขืน การฆ่า เหล่านี้จัดเป็น ความรุนแรงทางตรง ในขณะที่ความรุนแรงอีกประเภทหนึ่งเป็นความรุนแรงซ่อนเร้นที่มองเห็น

ได้ยากจัดเป็น ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และ มาตรการต่างๆของรัฐ ความรุนแรงอีกระดับหนึ่งซึ่งถือเป็นรากเหง้าที่มาของทั้งความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ได้แก่ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม หมายถึงความรุนแรงที่แฝงอยู่ใน ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งที่สังคมยึดถือว่ามีมานานแล้วและต้องยอมรับต่อไป และความยึดถืออันนี้เองที่ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทอื่นๆ (ชัยวัฒน์ 2533) เช่น เชื่อว่าถ้าภรรยาประพฤติ ตัวไม่ดี สามีมีสิทธิทุบตีเพื่อสั่งสอน และภรรยามีหน้าที่ต้องตอบสนองความต้องการทางเพศของ สามี เป็นต้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง การทำความเข้าใจว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปรากฏการณ์ที่มีทั้ง 3 มิติเข้ามาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจะช่วยให้เราแก้ไขปัญหาได้ตรง จจุดมากขึ้น

สื่อมวลชนที่ได้คัดเลือกมาเป็นฐานข้อมูลในการติดตามสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงได้ แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในฐานะที่เป็นสื่อระดับฐานรากของสังคมและเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ประชาชน จำนวนมากเข้าถึง และสื่อระดับกลางได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งเป็นการคัดเลือกโดยมี เกณฑ์ว่า จะต้องเป็นสื่อสิ่งพิมพ์รายวันที่สะท้อนกระแสของปรากฏการณ์ปัญหาและความคิดเห็นของ ผู้คนในสังคมไทยได้อย่างกว้างขวางครอบคลุมมากที่สุด

2. สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงในรอบปี พ.ศ. 2545

2.1 ภาพรวมของสถานการณ์

ในบรรดาเหตุการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กที่เป็นผลมาจากการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เท่าที่รวบรวมได้จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนรายวันตลอดปีที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าข่าวข่มขืนถูก นำเสนอในความถี่สูงกว่าความรุนแรงประเภทอื่นๆ โดยตลอดทั้งปีมีเหตุการณ์ข่มขืนซึ่งรวมพยายาม ข่มขืนด้วยจำนวน 128 เหตุการณ์ ถัดมาคือความรุนแรงในชีวิตคู่ เช่น ทำร้ายร่างกายด้วยเหตุหึงหวง บังคับให้ร่วมหลับนอน ทุบตี จำนวน 95 เหตุการณ์ การละเมิดทางเพศอื่น ๆรวมทั้งการคุกคามทาง เพศอีก 20 เหตุการณ์ นอกเหนือจากนั้นเป็นข่าวและข้อเขียนที่สะท้อนความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและ โครงสร้าง เช่น การขายบริการทางเพศ ศัลยกรรมความงาม หญิงรักหญิง ท้องไม่พร้อมและการทำ แท้ง กรณีกัญญาณี จำนวนทั้งสิ้น 107 เหตุการณ์

2.2 ข่าวด่วนประเด็นดัง

ในจำนวนรายงานข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ถูกนำเสนอตลอดปีที่ผ่านมา ประเด็นการคุกคามทางเพศ ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ การละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี การละทิ้งเด็กในกรณีตั้งท้องเมื่อไม่พร้อม และภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง เป็นประเด็นที่สื่อให้ความสนใจมากกว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงประเภทอื่นๆ

2.2.1 การคุกคามทางเพศ

การรายงานข่าวเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศมีขึ้นนับแต่ต้นปีเรื่อยมา แต่ที่เริ่มเป็นกระแสความสนใจของสื่อเกิดขึ้นเมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น เปิดเผยว่ากำลังจัดทำคู่มือการปฏิบัติตนของข้าราชการหญิงเมื่อเผชิญกับการคุกคาม/ ลวนลามทางเพศ จากข่าว "เตือน ขรก.สาวระวังเจ้านายหัวงู" (ไทยรัฐ 27 กรกฎาคม 2545) ตามมาด้วยปฏิริยาตอบรับต่อปัญหานี้โดย องค์กรสตรีและนักการเมืองหญิงจำนวนหนึ่ง "องค์กรหญิงแฉมีทั่วปท.ขรก. "หัวงู" จี้คุ้มครอง!" (มติชน 28 กรกฎาคม 2545) "สส.ผู้ชายตัวดี เมาทผู้หญิง กัญจนกรีดล้นพุดหยาบ" (ไทยรัฐ 28 กรกฎาคม 2545) และการตอบโต้จากนักการเมืองชายรวมทั้งนายกรัฐมนตรี "รับ สส.ชายปากดี ชอบเมาทที่ประชุม สมศักดิ์จระไน สส.ดีมีมากกว่า ลามถึงสาวสภาแต่งตัวยั่วชวน" (ไทยรัฐ 29 กรกฎาคม 2545) "แม้ว" เบรก "กพ." ขยายผลอ้าง "ขรก.หัวงู" มีส่วนน้อย" (มติชน 30 กรกฎาคม 2545) การเปิดประเด็นคุกคามทางเพศของเลขาธิการ กพ. และปฏิริยาจากฝ่ายต่างๆที่ทำงานด้านปัญหาผู้หญิงทำให้สื่อมวลชนบางส่วนละเอียดอ่อนต่อปรากฏการณ์นี้มากขึ้น

ในช่วงปลายปี การคุกคามทางเพศกลายเป็นประเด็นร้อนอีกครั้งเมื่อมีการรายงานข่าว "เหตุเกิดที่ชั้น 28" ที่นักข่าวหญิงคนหนึ่งออกมาเปิดเผยเรื่องราวการถูกคุกคามทางเพศโดยนักการเมืองชื่อดังในช่วงกลางเดือนกันยายน "องค์กรสื่อทำจดหมายประนาม! ล่วงละเมิดนักข่าวสาว" (มติชน 18 กันยายน 2545) "เสธ.หนั้นปฏิเสธกามชั้น 28 คุกคามเพศนักข่าว" (ไทยรัฐ 19 กันยายน 2545) กรณีนี้ทำให้เกิดปฏิริยาอย่างกว้างขวางจากหลายฝ่าย มีแถลงการณ์จากกลุ่มนักข่าวสตรีอาวุโส และเครือข่ายสื่อสตรี หนังสือพิมพ์มติชนในฐานะนายจ้างของนักข่าวหญิงให้ความสำคัญกับการติดตามประเด็นและตีพิมพ์รายงานพิเศษหลายครั้งด้วยกัน "เกาะกระแส 'วิพากษ์' นักการเมือง ลวนลาม 'ความจริงย่อมกลบเกลื่อนมิได้'" (มติชน 21 กันยายน 2545) และ "เลาะรั้วเพื่อนสื่อมวลชน ตรวจแนวคิด 'คดีเสธ.หนั้น' ฟ้อง 'มติชน-ข่าวสด' 200ล." (มติชน 21 กันยายน 2545) คอลัมน์ 'ไฟเหลือง' ประชาชื่น ในมติชนตีพิมพ์บทความ "ศึกษามโนธรรม สำนัก จากกรณี 'เหตุเกิด ณ ชั้น 28' มโนธรรม สำนักใคร" (มติชน 23 กันยายน 2545)

2.2.2 ความรุนแรงในชีวิตคู่

ในช่วงกลางปี 'ความรุนแรงในชีวิตคู่' เป็นประเด็นที่สื่อฮานในสังคมอีกครั้งหนึ่งเมื่อศาลมีคำตัดสินคดีอาจารย์นิต้าในความผิดฐานทำร้ายร่างกายภรรยาตนเองจนเสียชีวิต โดยพิพากษาให้รอลงอาญาไว้ 3 ปี และบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะเป็นเวลา 50 ชั่วโมง "ดร.นิต้า รอดคุก โทษจำคุก - รอลงอาญา ศาลตัดสิน 4 ปี แต่เมตตา ให้สอนหนังสือ 50 ชม." (มติชน 19 กรกฎาคม 2545) "ดร.นิต้า จำคุก 3 ปี บรรเทาโทษรับสารภาพให้บำเพ็ญประโยชน์สอนหนังสือ นร. 50 ชม." (ไทยรัฐ 19 กรกฎาคม 2545) ซึ่งจากผลคำพิพากษาของศาลได้สร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนี้อย่างมาก "องค์กรหญิงนั้ดถก คดีตัวเมียฆ่ากัน จี้แก้บรรทัดฐาน" (มติชน 21 กรกฎาคม 2545) "ศาลพิจารณาอุทธรณ์คดีดร.จำคุก 3 ปี ให้อภัยโทษ 30 สัปดาห์" (มติชน 22 กรกฎาคม 2545)

กระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคม ทำให้ฝ่ายศาลต้องออกแถลงการณ์เพื่อชี้แจง "ศาลแจงคดี ดร.นิต้า ตัดสินคุก องค์กรสตรีชื้อยาเลือกปฏิบัติ" (มติชน 23 กรกฎาคม 2545) "ศาลแจงเหตุไม่จำดร.นิต้า ชื้อยาช่วยนำสืบ สำนักผิด" (ไทยรัฐ 23 กรกฎาคม 2545) แต่องค์กรสตรียังคงเคลื่อนไหวและให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องผ่านการสัมภาษณ์ และการอภิปรายในเวทีสัมมนา โดยมุ่งประเด็นเรื่องมาตรฐานสองชั้นในการพิจารณาคดี และทัศนคติของศาลที่มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว พร้อมกับเรียกร้องให้มีการเปิดเผยสำนวนการพิจารณาคดีด้วย "เครือข่ายผู้หญิงลุกขึ้น 'สขร.' จี้อัยการ เปิดสำนวน ดร.นิต้า" (มติชน 25 กรกฎาคม 2545)

นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ ต่อคำตัดสินของศาลและการเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีผ่านช่องทางของสื่ออย่างหลากหลาย คอลัมน์ "เหยี่ยวถลาลม" ในมติชน แสดงความคิดเห็นในหัวข้อ "มั่วจนได้" (มติชน 24 กรกฎาคม 2545) และตีพิมพ์บทความ "กระแสสังคมกับกระบวนการยุติธรรมไทย "กรณีดร.นิต้า" โดย นายหึ่งห้อย (มติชน 2 สิงหาคม 2545) "คดีดร.นิต้า อย่าเพิ่งด่วนสรุป" โดย อนาคิน (มติชน 9 สิงหาคม 2545) "ความถูกต้องกับความถูกต้อง" โดย ช.ช้างหัวหน้า (มติชน 10 สิงหาคม 2545) กระแสวิพากษ์วิจารณ์ลดน้อยลงเมื่ออัยการยื่นอุทธรณ์ "อัยการอุทธรณ์คดี 'ดร.นิต้า' เพิ่มโทษคุก 15 ปี ชื้อไม่ต้องรอลงอาญา วุฒิสภาไม่เกี่ยวข้อง ปิดทำตามกระแส" (มติชน 10 สิงหาคม 2545)

ข่าว "หมอล้อหมอล" กรณีแพทย์หญิงถูกฆ่าและเผาอำพรางศพโดยนายแพทย์คนรัก ทำให้ประเด็นความรุนแรงในชีวิตคู่อยู่ในความสนใจของสังคมอีกครั้ง มีการรายงานข้อมูลของคดีอย่างต่อเนื่องทางสื่อมวลชน เริ่มตั้งแต่มีการพบศพของผู้ตาย "ฆ่ายศศพเผา" (ไทยรัฐ 28 ตุลาคม 2545) "รู้

ตัวฆ่าเผาในแก๊ง เป็นพญ. สงสัย หมอหนุ่ม" (ไทยรัฐ 29 ตุลาคม 2545) "สอบเพื่อน พญ. เขื่อนมา - เผา
 ทร.ประกบหมอหนุ่มต้องสงสัย" (มติชน 30 ตุลาคม 2545) "คั่นห้องหมอหนุ่ม พบเลือด ลีอกเค้น เผา
 พญ. กองปราบลุยคดีเองมีหมออีกคนร่วมมือ" (ไทยรัฐ 31 ตุลาคม 2545) "หมอหนุ่มสารภาพ หึง -
 แค้น บีบคอฆ่าพญ. แม่เหยื่อวอนให้ศาลประหารชีวิต สอบหมอแฟนเก๋ร่วมอำพรางศพ" (มติชน 1
 พฤศจิกายน 2545)

ประเด็นที่สื่อนำเสนอรายวันอย่างต่อเนื่องคือเหตุจูงใจในการฆ่า และความคืบหน้าในการ
 ดำเนินคดี "ตำรวจย่า - ปฏิเสธ พญ. ท้อง แม่พ้อฆ่าเต็มลูก" (ไทยรัฐ พฤศจิกายน 2545) "ปมฆ่า
 กำกวม! เรียกเค้น พญ.แฟนใหม่ เตรียมออกหมาย แจ้งข้อหาร่วมมือปิดบังอำพรางศพ หมอพรทิพย์
 ยัน 'ไม่เคยปลุกปมท้อง'" (ไทยรัฐ 3 พฤศจิกายน 2545) "ผวาประชาทัณฑ์หมอหนุ่ม ทร.ไม่กล้าพาไป
 ขอขมาศพ" (มติชน 3 พฤศจิกายน 2545) "ร่ำไห้ระงมเผา 'พญ.พัชรนันท์' แห่งเยี่ยม 'หมอศรชาติ'
 แน่นห้องขัง" (มติชน 4 พฤศจิกายน 2545)

นอกจากติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดีแล้ว การวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นที่ทั้งคู่เป็น
 แพทย์ก็ได้รับความสนใจอย่างมาก "ให้ 'สุครัตน์' แก้ไขปัญหาหมอฆ่าคน เผาไปแล้วศพ พญ.เสี่ยง
 ร่ำไห้ระงมวัด" (ไทยรัฐ 4 พฤศจิกายน 2545) "ศรชาติ วอนอย่าดำเนินแพทย์ หมอแฟนเก่า เลื่อนให้
 ปากคำ" (มติชน 5 พฤศจิกายน 2545) "แม่พญ. 'ไม่โอหสิ โดดถิบ! หมอหนุ่มอำมหิต" (ไทยรัฐ 6
 พฤศจิกายน 2545) สื่อรายงานข่าวอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งตำรวจสรุปปิดสำนวนคดี พร้อมด้วยกร
 ตีพิมพ์ข้อเขียนและรายงานพิเศษอีกหลายชิ้น เช่น สก๊อป "ปิดคดี ฆ่าแล้วเผา คำสารภาพ หมอหนุ่ม
 นาที่ลงมือฆ่าพญ." (มติชน 1 พฤศจิกายน 2545) สก๊อปหน้าหนึ่ง "เปิดทำเนียบหมอฆ่าเมีย ชำแหละ
 เผา เพราะกลัว" (ไทยรัฐ 4 พฤศจิกายน 2545) "หมอ! คนมีสี! นักฆ่าอาชีพ ใครฆ่าได้เนียนกว่ากัน"
 (ไทยรัฐ 5 พฤศจิกายน 2545) "ชีวิตที่จบแล้วทุกอย่างแม่พิศมัยวัน ลื่น หมออ่อม" (มติชน 7
 พฤศจิกายน 2545)

2.2.3 การละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี

การละเมิดทางเพศเด็กหญิงที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง คือ การข่มขืนที่เป็นข่าว
 ขึ้นมาเมื่อเด็กหญิงตั้งครรรภ์ กรณีเช่นนี้พบว่าส่วนใหญ่เด็กจะถูกข่มขืนต่อเนื่อง จากผู้กระทำที่เป็น
 บุคคลในครอบครัว หรือคนใกล้ชิดที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยดี

รายงานข่าวละเมิดทางเพศเด็กอีกประเภทหนึ่งที่กลายเป็นกระแสความสนใจของสังคม คือ
 การซื้อบริการทางเพศจากเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี กรณีที่ได้รับความสนใจอย่างมากสืบเนื่องจากปีที่

แล้ว ก็กรณี ส.ว. ชื่อบริการทางเพศจากเด็ก มีการรายงานข่าวผลการพิจารณาคดีในช่วงปลายปี "ตัดสินจำคุก 16 ปี ป้าเหลิม ไม่รอลงอาญา" (ไทยรัฐ 1 ตุลาคม 2545) "คุก 16 ปี ป้าเหลิม ศาลไม่เชื่อเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ คดีละเมิดทางเพศ 3 นร.หญิง พ่อเหยื่อเตรียมฟ้องแพ่งซ้ำ" (มติชน 1 ตุลาคม 2545) และมีการรายงานพิเศษ "คำพิพากษาย่อ คดีอื้อฉาวจำคุก 16 ปีเหลิม พรหมเลิศ" (มติชน 1 ตุลาคม 2545) บทนำมติชน "ข้อเตือนสติ กรณีเหลิม พรหมเลิศ" (มติชน 2 ตุลาคม 2545) สกู๊ปหน้าหนึ่ง "ชีวิตวันนี้ 4 เด็กหญิงเหยื่อแกม ส.ว.ฉาว ป้าเหลิม" (มติชน 2 ตุลาคม 2545)

กรณี "อาศักดา" เป็นอีกประเด็นร้อนแรงที่ได้รับการรายงานอย่างต่อเนื่องตั้งตั้งแต่ผู้ปกครองของเด็กเข้าร้องเรียนขอความช่วยเหลือจาก ส.ส. ปวีณา หงสกุล ว่าลูกสาวหายออกจากบ้าน จนกระทั่งทราบว่าลูกหลุดไปค้าบริการทางเพศ "ป.เตรียมตะครุบ พตท.กาม เปิดชิงนร.วัย 12 แม่เหยื่อเข้าร้องปวีณา นำจับเอเยนต์แม่-ลูก เด็กแฉนั่งรถสายตรวจเข้าไปเชือดนม่านรุค" (ไทยรัฐ 2 มกราคม 2545) "เหยื่อ ป.5 ยันชัด พตท.หั่น! เผยให้เรียกอา" (ไทยรัฐ 3 มกราคม 2545) "สันต์ เดินสั่งสอบ ตร.ฉาวชื่อแกม ค.ณ. เหยื่อแฉใช้รถสายตรวจพาไปโรงแรม" (มติชน 3 มกราคม 2545) "ตร.ใหญ่ชี้เป่าช่วยสั่งจับแน่ พ.ต.ท.หั่น" (ไทยรัฐ 7 มกราคม 2545) "รอง ผกก.จร. ฉาวพร้อมผู้คดีเด็กเหยื่อแกมแฉยังมีอีก 13 คน" (มติชน 8 มกราคม 2545)

มีการรายงานความคืบหน้าของคดีอย่างต่อเนื่อง โดยทิศทางมุ่งเน้นไปที่การขยายผลการจับกุมผู้ซื้อบริการทางเพศเด็ก "จำหวังบุปผารามเครียดหนัก เค้น 2 เอเยนต์ ล่าอีก 15 ลูกค้าหั่น" (มติชน 14 มกราคม 2545) "เหยื่อแกม ชีโร่ปเสี่ยอุ้มหั่นต่ออาศักดาเสี่ยเขาว์รายต่อไป" (ไทยรัฐ 23 มกราคม 2545) และมาสรุปที่ผลการตัดสินคดีในช่วงปลายปี "อาศักดา สมสู่เด็ก เจอคุก 18 ปี แม่เล่า โคน 246 ปี" (ไทยรัฐ 20 ธันวาคม 2545)

ตลอดทั้งปีก็มีการรายงานข่าวเรื่องครู นักการเมือง นักแสดง ชื่อประเวณีเด็กอยู่ประปราย "โรจับ สจ.คัง เสพกาม ม.2 แม่รุคฟุ้งปวีณา แฉพาเข้าม่านรุค จ่าย 5 พันเปิดชิง" (ไทยรัฐ 20 กันยายน 2545) "ตร.ฉาวอีก จ.ส.ต.ข่มขืนค.ณ.วัย 13 ขอเป็นลูกบุญธรรม พาเข้าโรงแรม เจ้าตัวปฏิเสธอ้างเด็กสมยอม" (มติชน 26 มกราคม 2545) "แม่เล่าจิว นักเรียนวัย 14 ปี ลวงเพื่อนชายตัว สุดท้ายเสียตัวถูกเปิดบริสุทธิ์" (ไทยรัฐ 11 กันยายน 2545)

2.2.4 การละทิ้งเด็กกรณีตั้งท้องเมื่อไม่พร้อม

การรายงานข่าวส่วนใหญ่เป็นการรายงานเหตุการณ์พบเด็กถูกทิ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่น "ฆ่าเด็ก 3 เดือน ยัดใต้สะพาน ผ่าขนหนูห่อมิดชิดอำพราง" (ไทยรัฐ 22 เมษายน 2545) "แม่ทมิฬทิ้งอีก เด็กทารก 5 วัน" (ไทยรัฐ 13 สิงหาคม 2545) "หักคอทารกเพศหญิงอายุ 7 วัน" (มติชน 26 มกราคม 2545) "ศพทารกหญิงลอยติดทำน้ำวัดท่าหลวง ตร.เชื่อวัยรุ่นรักสนุกคลอดลูกแล้วฆ่าทิ้ง" (มติชน 4 มิถุนายน 2545)

สำหรับข่าวดังเรื่องในประเด็นนี้คือ กรณีน้องแนน ที่พ่อและแม่ของเด็กตกงาน กำลังจะถูกไล่ออกจากห้องเช่า จึงตัดสินใจทิ้งลูกไว้ที่สะพานลอยหวังมีคนเก็บไปเลี้ยง ซึ่งมีการเสนอข่าวต่อเนื่องยาวนานกว่าสัปดาห์

2.2.5 ภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง (Body Image)

เหตุการณ์ผู้หญิงออกมาเรียกร้องเรียนกับตำรวจให้ดำเนินคดีกับคลินิกศัลยกรรมเสริมความงาม "เสริมเต้านมไขมัน เน่าพะ ร่องกอกปราบช่วย แผลหน้าท้องปริศนแล้วสยงตำรวจพลิกตำราหาทางพันคดี" (ไทยรัฐ 7 กุมภาพันธ์ 2545) "สาวโร้หม่อทำนมเน่า นิดเสริม ริดไขมันหวิดตาย สาวอยากสวยบุกกอกปราบ แจ้งความจับหม่อ" (มติชน 7 กุมภาพันธ์ 2545) "สอบเล่นงานเต้าน่า แพทย์สภาระบุหม่อซุ่ย" (ไทยรัฐ 8 กุมภาพันธ์ 2545) "ป.บุกคลินิกกรีซโยธิน เตรียมเรียกหม่อสอบแก้ตัวนมเน่า ผิดนัด" (มติชน 8 กุมภาพันธ์ 2545) "หม่อเต้าน่าไม่กล้าโผล่ได้ มอบ ปชส.กับทนายแฉถูกขอเงิน 8 ล้าน คนใช้เงินพ.ชัยโรจน์ออกมาแฉเอง" (ไทยรัฐ 9 กุมภาพันธ์ 2545) "ป.ร้องศาลขอคำสั่งให้คลินิกเต้าน่า ส่งประวัติ 2 เขยื่อ" (ไทยรัฐ 11 กุมภาพันธ์ 2545) "ขออำนาจศาลส่งประวัตินมเน่า (มติชน 11 กุมภาพันธ์ 2545) "สองสาวหอบนมเน่าบุกร้องหม่อหน่อย" (ไทยรัฐ กุมภาพันธ์ 2545) "รักษานมเน่าใช้ 30 บาทได้" (มติชน 13 กุมภาพันธ์ 2545) "หม่อราชวิถีอึ้ง คำสั่งเจ้หน่อย ระบุศัลยกรรม ไม่เกี่ยว 30 บาท" (มติชน 14 กุมภาพันธ์ 2545) "คุณไขมันแผลเน่าร่องกอกปราบฯ อีกคน" (มติชน 14 กุมภาพันธ์ 2545) "เหยื่อสาวผ่าตัดนมเน่าถูกคุกคามหนีหัวซุน" (มติชน 25 กุมภาพันธ์ 2545)

กระแสข่าวเหล่านี้ทำให้ข้อเขียนในสื่อมีการแสดงความคิดเห็นถึงเรื่องนี้อย่างหลากหลายทั้งในรูปแบบบทความ พิธีในคอลัมน์ประจำ โดยเป็นการให้ข้อมูลเรื่องศัลยกรรม และการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ เช่น "สาวเยออย่าเสริมอกด้วยการฉีด เกิดปัญหาต้องตัดทิ้งลูกเดียว" (ไทยรัฐ 11 กุมภาพันธ์ 2545) บทนำในมติชน "สาวอกเน่า โทษใคร" (มติชน 13 กุมภาพันธ์ 2545)

คอลัมน์ภัยสังคม "ว่าด้วยนมเน่า" (มติชน 13 กุมภาพันธ์ 2545) บทความ "ศัลยกรรมอกเน่ากับแนวคิดสวยไม่เสร็จ" (มติชน 5 มีนาคม 2545)

ในช่วงปลายปี กรณีของวัยรุ่นหญิงที่เสียชีวิตเนื่องจากการไปดูดไขมันที่คลินิกนายแพทย์คนหนึ่ง เป็นประเด็นร้อนแรงที่ทำให้สังคมหันมาพูดถึงเรื่องศัลยกรรมความงาม รูปร่าง การลดน้ำหนักของผู้หญิงอีกครั้ง "เด็กม.5 ดูดไขมันซ็อก ตาย สสจ.อ้างแพ้ยา หมอชดใช้" (มติชน 7 ธันวาคม 2545) "นักเรียนสาว ลดอ้วน ดูดไขมัน ตายคาเตียงหมอ" (ไทยรัฐ 7 ธันวาคม 2545) "พ่อเหยื่อจี้ถอนใบอนุญาติ นายแพทย์ชาติ ดูดไขมันตาย" (มติชน 8 ธันวาคม 2545) "ให้ยานอนหลับมาก ปมเหตุดูดไขมันดับ (ไทยรัฐ 8 ธันวาคม 2545) "พ่อน้องกึ่ง ไม่เชื่อใจ ร.พ.มหาราช ร้อง ประชา ส่งศพให้นิติเวช พิสูจน์" (มติชน 9 ธันวาคม 2545) "พบไขมันกระจาย เหตุตาย นร.เหยื่อหมอชาติ นิติเวชผ่าแล้ว มีเต็มทรวงอวัยวะ พ่อยันเอาเรื่อง แต่ตร.เฉื่อย ยังไม่ตั้งข้อหา" (ไทยรัฐ 10 ธันวาคม 2545) "แพทย์สภา ฟัน หมอชาติรีดไขมัน เตรียมพักใบอนุญาติ ดำรวจยังไม่แจ้งข้อหา" (ไทยรัฐ 11 ธันวาคม 2545) "หมอชาติมอบตัว เจอ 2 ข้อหา มช. ยันแค่ได้ผ่านการอบรมผ่าตัด" (มติชน 12 ธันวาคม 2545) "ถอนวิญญูณ ผีน้องกึ่ง หมอชาติ ผวา ให้พระทำพิธี สภาหมออืด เงื่อดาบค้างยึดไปปีหน้า" (ไทยรัฐ 13 ธันวาคม 2545) "ตรวจฉี่ น้องกึ่ง พบยาอันตราย ภาค 5 สั่งสอบสถิตริภษาย้อนหลัง 10 ปี" (มติชน 13 ธันวาคม 2545) "ยันหมอชาติ ให้ยาเกินขนาด นิติเวชแถลงทำให้น้องกึ่งตายฉับพลัน" (ไทยรัฐ 14 ธันวาคม 2545)

ด้วยการรายงานติดตามคดีอย่างใกล้ชิด ประเด็นเรื่องการลดความอ้วน หรือศัลยกรรมความงามจึงอยู่ในกระแสความสนใจ และถูกนำมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง "รีดอ้วน ฉาวอีก ร้องหมอ ขยำ ล้วงคนไข้ จับคว่า นิดยา ขอดูหน้าห้อง จูโจมควักจิม ไล่ปล้ำถึงบ้าน ชายดันเจอดัวัวอัดชะหน้าฉีก" (ไทยรัฐ 14 ธันวาคม 2545) "หมอพรทิพย์แจสุตรยาลดความอ้วนลื้อนอันตราย" (ไทยรัฐ 16 ธันวาคม 2545) "สภานายช่วยเรียกค่าเสียหาย น้องกึ่ง สาวโรงงานตายปริศนา คาดผลยาลดความอ้วน" (มติชน 17 ธันวาคม 2545) "พ่อน้องกึ่ง จะฟ้องหมอชาติ เรียก 5 ล้าน" (มติชน 20 ธันวาคม 2545) "คดี น้องกึ่ง รอผลแพทย์สภาสรุปสำนวน" (มติชน 26 ธันวาคม 2545)

สำหรับข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นอิงไปกับกระแสก็มีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีข้อเขียนในรูปของบทความ รายงานพิเศษ หรือในคอลัมน์ประจำตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับมากกว่า 15 ชิ้น เช่น สกู๊ปหน้าหนึ่งไทยรัฐ ฉบับวันที่ 12 ธันวาคม "อัตรเสี่ยงดูดไขมัน สหรัฐตาย 1 ในหมื่น" มติชนทูเดย์ "สำรวจจุกค้า คลินิกดูดไขมัน คนอยากสวยช่วยไม่ได้" (มติชน 13 ธันวาคม

2545) บทความ "สวยด้วยมีดหมอ คุณไข่ม้วน เดิมพันชีวิต" (มติชน 13 ธันวาคม 2545) "คุณไข่ม้วน คุณสมอง คุณเงิน" (มติชน 14 ธันวาคม 2545) "ความงามมรณะ ใครรับผิดชอบ" (มติชน 28 ธันวาคม 2545)

3. วิธีคิดของสื่อต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่สะท้อนจาก การรายงานข่าว

เมื่อ "ภาษาคืออำนาจ" การวิเคราะห์วิธีคิดหรือมุมมองที่อยู่เบื้องหลังภาษาหรือถ้อยคำที่สื่อเลือกใช้จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับควบคู่กันไป คือความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม สื่อมวลชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ไม่เพียงแต่ต้องการนำเสนอข่าวหากแต่ยังต้องการให้คนในสังคมเผชิญปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงลดน้อยลงด้วย แต่ถ้าความรุนแรงต่อผู้หญิงที่สื่อมวลชนมองเห็นยังคงเป็นเพียงความรุนแรงทางตรง สื่อมวลชนก็จะยังคงนำเสนอรายงานข่าวที่เกิดขึ้นไปโดยไม่เข้าใจว่ายังมีความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเสมือนเมล็ดพันธุ์ของปัญหาซ่อนตัวอยู่ และโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สื่อมวลชนอาจเป็นผู้เพาะหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความรุนแรงนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า และวงจรความรุนแรงต่อผู้หญิงก็จะไม่สามารถยุติลงได้เลย

ข้อเขียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏบนพื้นที่ของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว การรายงานพิเศษ คอลัมน์ประจำ บทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้คนฝ่ายต่างๆ รวมไปถึงข้อเขียนของบุคคลทั่วไปที่ได้รับการตีพิมพ์ในสื่อ ล้วนแล้วแต่บรรทุกเอาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของผู้เขียนเข้าไว้ด้วยเสมอ เมื่อเราได้ "อ่านระหว่างบรรทัด" ทั้งตัวข้อเขียน ตำแหน่งของการตีพิมพ์ ถ้อยคำ ภาพที่ถูกเลือกมาลงประกอบ รวมไปถึงจนถึงน้ำเสียงของการนำเสนอ เราจึงจะเข้าใจว่าความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมถูกถ่ายทอดอย่างไร และเราจะยุติการถ่ายทอดซ้ำนี้ด้วยวิธีไหน

ประเภทของความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏเป็นข่าวบ่อยครั้งในช่วงปีที่ผ่านมาและถือเป็นกระแสสังคมในเรื่องนี้ ได้แก่ การคุกคามทางเพศและการข่มขืน การละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ความรุนแรงในชีวิตคู่ และรูปแบบของความรุนแรงที่อาจเห็นไม่ชัดเจนนักกว่าเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิงแต่แท้ที่จริงโดยตัวของมันเองแล้วถือว่าเป็นทั้งความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ปัญหาท้องไม่พร้อม การทำศัลยกรรมความงาม หญิงรักหญิง วิธีคิดของ

สื่อมวลชนที่สะท้อนมากับการนำเสนอประเด็นเหล่านี้ รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

3.1 การคุกคามทางเพศและการข่มขืน

3.1.1 "จี๋หลี เมาท் แชว หัวงู" : เรื่องเล็กน้อยไม่ใช่ความรุนแรงต่อผู้หญิง

"ถ้อยคำ" ที่มักถูกหยิบมาใช้เมื่อสื่อต้องการพูดถึงการคุกคามทางเพศด้วยวาจา มักเป็นถ้อยคำที่มีน้ำหนักเบา เช่น จี๋หลี เมาท் แชว หัวงู ยกตัวอย่างเช่น

"กรรมวิธีการจี๋หลี" (มติชน 18 มิถุนายน 2545)

"แค่แหวหญิงถูกไล่ยิงดับ" (มติชน 5 พฤศจิกายน 2545)

โดยทั่วไปถ้อยคำเหล่านี้มักถูกหยิบมาใช้ในบริบทที่ไม่เป็นทางการ หรือ ในการ ชุบ ชิบ นินทาพฤติกรรมที่ไม่ถือกันว่าเป็นเรื่องร้ายแรง แต่ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะเป็นเส้นที่ต่อเนื่องกันนับจากการใช้คำพูดที่แสดงความจบบ้างในเรื่องเพศ คำหยาบคายที่ทำให้รู้สึกด้อยค่าในความเป็นเพศของตนเอง เรื่อยขึ้นไปถึงการสัมผัสร่างกาย การข่มขืน และการฆ่าข่มขืน เมื่อ "จี๋หลี เมาท் แชว หัวงู" เป็นคำที่สื่อเลือกมาใช้เมื่อต้องการพูดถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงทางวาจา จึงทำให้มิติของความรุนแรงที่แฝงอยู่ในพฤติกรรมดังกล่าวดูแผ่วเบาจนไม่เห็นความเชื่อมโยงกับการกระทำความรุนแรงในคดีที่สูงขึ้นไปอย่างเช่นการข่มขืน

3.1.2 " คิมแก่ง สือบบุหรี เจ้าชู้ แต่งโป๊" : การตั้งคำถามต่อพฤติกรรมของผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหาย

เมื่อเหตุการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงได้รับการเปิดเผย จะพบบ่อยบ่อยครั้งว่าสื่อรายงานเหตุการณ์โดยมุ่งฉายภาพพฤติกรรมส่วนตัวและประวัติของผู้เสียหาย เช่น

"สาวสภาฯได้หวนมั่วเซ็กซ์แพร่ถึงไทยแล้ว" (ไทยรัฐ 18 มกราคม 2545)

"สอบสาวเหยื่อ 4 ทรชน-เทียวอาร์ชีเอบอ่ย" (มติชน 12 พฤศจิกายน 2545)

"ฆ่าข่มขืนน.ศ.สาวราชภัฏอุบลฯหนุ่มติดพันอื้อสงสัยคนใกล้ชิด" (มติชน 2 มิถุนายน 2545)

และมีการเลือกหยิบพฤติกรรมบางอย่างของผู้เสียหายมาขยายความ เช่น คิมแก่ง สือบบุหรี เจ้าชู้ ไม่รู้จักระวังตัว แต่งตัวโป๊ เป็นต้น

คดีฆ่าข่มขืนอดีตดาราทรงใจที่เคยเล่นบทแม่พลอยในภาพยนตร์เรื่องสี่แผ่นดินเมื่อสมัย 20 กว่าปีก่อน ถือเป็นกรณีที่ชัดเจนของการนำชีวิตส่วนตัวของเหยื่อมาขายรายละเอียดในลีลาเนียนาย และตีพิมพ์เป็นเวลาเกือบ 10 วันติดต่อกันในระหว่างที่ตำรวจกำลังค้นหาตัวคนร้าย ทำให้ผู้เสียหายที่แม่จะเป็นบุคคลมีชื่อเสียงอยู่ก่อนและเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ต้องตกเป็น "เหยื่อซ้ำสอง" ในแง่ของการส่งทอดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม การนำเสนอในลักษณะนี้จึงเป็นการตอกย้ำความเข้าใจผิดที่ว่า "เหยื่อ" ของการถูกข่มขืนเป็นผู้ที่มีส่วนทำให้การข่มขืนนั้นเกิดขึ้นด้วย ทั้งๆที่มีผลการศึกษาที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า การข่มขืนนั้นที่แท้ไม่ได้เป็นเรื่องทางเพศเลย แต่เป็นเรื่องของการใช้อำนาจและปมทางจิตใจบางอย่าง

3.1.3 "หื่น โหด บ้ากาม และชาติสัตว์" : ผู้ข่มขืนเป็นโรคจิต ควบคุมความต้องการทางเพศไม่ได้

พบว่ามีย่อยคำชุดหนึ่งที่ถูกเลือกใช้บ่อยที่สุดเมื่อสื่อต้องการพูดถึงผู้ข่มขืนประกอบด้วย คือ "หื่น โหด บ้ากาม และชาติสัตว์" เช่น

"รวบช่างกลึงหื่น" (ไทยรัฐ 1 เมษายน 2545)

"ล่าไอ้หื่นบุกข่มขืนเชือดคอสาวเคลด้าฯดับ" (มติชน 22 กันยายน 2545)

"รวบ 4 โจ้หื่นอาร์ซีเอข่มขืนน.ศ.สาว" (มติชน 15 พฤศจิกายน 2545)

"รวบฆาตกรโล้นหื่นกาฝากผ้าเหลือง! ข่มขืนฆ่าแม่ค้าขนม" (ไทยรัฐ 13 ธันวาคม 2545)

"โหดในป่าฆ่าเปลือยสาว" (มติชน 14 กุมภาพันธ์ 2545)

"จับไอ้ชาติสัตว์ฆ่าโหดแม่เต่า" (ไทยรัฐ 9 ธันวาคม 2545)

วิธีคิดว่าผู้ทีลงมือข่มขืนเป็นผู้ที่มีความต้องการทางเพศสูงเกินปกติและไม่สามารถระงับได้ เข้าขั้นโรคจิตนั้น เป็นวิธีคิดที่ให้ความหมายของการข่มขืนอย่างคับแคบและเน้นว่าเป็นเรื่องเพศและพฤติกรรมส่วนบุคคล ไม่ใช่ปัญหาเชิงวัฒนธรรมหรือโครงสร้าง และทำให้เกิดการแก้ปัญหาผิดวิธีคือการลดโอกาสของการเกิดเหตุ เห็นได้จากปฏิกิริยาของรัฐ "ฝากขังไอ้หื่นฆ่าเชลล์สาวเจ้าเล้ง ปลัดกม.สั่งแก้ไขจุดเปลี่ยวร้าง" (มติชน 10 ธันวาคม 2545)

3.1.4 นิยายรายวัน : เรื่องเล่าข้างผู้ทำผิด

เนื้อหาของข่าวข่มขืนส่วนใหญ่ที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์ที่สำรวจมักพรรณนาให้คนอ่านเห็นแรงจูงใจของการกระทำทั้งที่มาจากความเข้าใจของผู้สื่อข่าวเองและความเข้าใจของตัวผู้ข่มขืน โดยเป็นไปในทิศทางที่ทำให้เหตุผลว่าการข่มขืนเกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้กระทำไม่สามารถหักห้ามอารมณ์เพศที่ถูกกระตุ้น โดยฝ่ายหญิงได้

"...ถือโอกาสช่วงปลอดคนในเทศกาลสงกรานต์ แอบปีนกำแพงเข้าไปในบ้าน เพราะผู้ตายไม่ได้ล็อกประตู เมื่อขึ้นไปชั้นบนเห็นนาง...นอนหลับอยู่บนเตียงกับลูกสาวในชุดนอนบาง นุ่งกางเกงในตัวเดียว ไม่สวมเสื้อชั้นใน จึงเกิดอารมณ์ทางเพศตรงเข้าบีบคอและใช้ผ้าห่มอุดจมูก" (ไทยรัฐ 1 พฤษภาคม 2545)

"...ที่เกิดเหตุเป็น โชคหินอยู่ได้สะพานชมวิวหลังเกาะลอย พบหญิงสาววัยรุ่นสวมเสื้อยืด แขนกุดสีน้ำเงินกางเกงขาสั้น..." (ไทยรัฐ 18 พฤษภาคม 2545)

"เห็น น.ส.ดาว เป็นสาวสวยรูปร่างดี...เลยเกิดตัณหาวางแผนชั่ว...โดยไม่จะต้อง น.ส.พร เพราะไม่สวยไม่ถูกสเปก" (ไทยรัฐ 6 ธันวาคม 2545)

"...พบ น.ส.นาในชุดสายเดี่ยวสีดำ สวมกางเกงขาสั้นรัดรูป ใบหน้าปูดบวม นั่งเหม่อลอยในสภาพอิดโรย ส่วนกลุ่มวัยรุ่นแยกย้ายกันหลบหนีไปแล้ว" (มติชน 5 ธันวาคม 2545)

การนำเสนอแรงจูงใจของการข่มขืนในลักษณะเช่นนี้นำไปสู่ความเข้าใจผิดว่าการข่มขืนเกิดขึ้นเพราะผู้หญิงขี้ขลาด กลายเป็นการผลักภาระให้ผู้หญิงต้องควบคุมพฤติกรรมของตนไม่ให้ไปกระตุ้น "ต่อมเพศอันรุนแรง" ที่ผู้ชายมีตามธรรมชาติ ความเข้าใจผิดในลักษณะนี้ยังสะท้อนออกมาในการเลือกใช้ถ้อยคำเช่น "หนุ่มกลัดมันเมียบินข่มขืนเด็ก" (มติชน 17 กันยายน 2545) ด้วย

3.1.5 "ฟันเด็กติดลูก" : แนวโน้มใหม่วิถีคิดของสื่อต่อการซื้อบริการทางเพศเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี

ตลอดปีที่ผ่านมาเริ่มมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของสื่อต่อการซื้อบริการทางเพศจากเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการนำกฎหมายค่าประเวณีเด็กมาใช้ ซึ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้นในแง่ของการเอาผิดชายนักเที่ยว คคืออดีตวุฒิสมาชิก และคดีนายตำรวจใหญ่ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้มีการพูดถึงความผิดฐานละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปีกัน

อย่างกว้างขวาง เพราะถึงแม้ฝ่ายชายจะอ้างว่าเด็กหญิงยินยอม แต่โดยกฎหมายก็ถือว่ามีความผิด และทำให้เริ่มมีการใช้วาทกรรม "ฟันเด็กติดคุก" จากสื่อมวลชน เช่น "อุทาหรณ์หนุ่มกั๊กมันฟันเด็กติดคุก" (ไทยรัฐ 8 กรกฎาคม 2545) ซึ่งคาดว่าเราจะได้เห็นการนำเสนอวาทกรรมนี้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคตอย่างแน่นอน

3.2 ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่

3.2.1 ลูกผู้ชายฆ่าได้หยามไม่ได้

น้ำเสียงของข่าวการทำร้ายร่างกายหรือฆ่ากันในระหว่างสามีภรรยาหรือคนรักมักให้น้ำหนักกับพฤติกรรมของฝ่ายหญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์นอกสมรส และความรู้สึกเสียศักดิ์ศรีของฝ่ายชาย มากกว่าตัวความรุนแรงที่ฝ่ายชายลงมือกระทำ

"คนสวย-ชายติดกรอ ศพเปลือย-หมดส้วม ทำอำพรางว่าถูกข่มขืน เรียก 4 ชายสอบเล่น" (ไทยรัฐ 4 สิงหาคม 2545)

"หนุ่ม 'รปภ.' แค้นเมียระรินชู้คว่ำปิ่นยิงทะเลออก" (มติชน 20 สิงหาคม 2545)

"มือขวานฆ่าเมียมอตัว-แค้นมีชู้หน.คนงาน" (มติชน 5 สิงหาคม 2545)

"พี่ยั่วขอหย่ากริดหน้าแหกเมียหมอนวด" (ไทยรัฐ 20 พฤศจิกายน 2545)

ทุกข่าวจะถูกเสนอภาพปัญหาว่าเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าจะเชื่อมโยงให้สังคมเกิดความเข้าใจใหม่ว่าเป็นปัญหาส่วนรวม เพราะความรุนแรงต่อผู้หญิงได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ในระดับความเชื่อของคนในสังคมแล้วว่า "เมียเป็นสมบัติของ夫" เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ทางเพศนอกสมรสของผู้เป็นภรรยาจึงเป็นเรื่องรุนแรงระดับหยามศักดิ์ศรีที่ฝ่ายสามีต้องลงไม้ลงมือหรือฆ่า โดยนัยนี้ท่าทีของสื่อเป็นเสมือนการรับรองความชอบธรรมของความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ไปโดยปริยาย

3.2.2 "เมียโหด สาวหึงโหด ฆ่าผัวโหดร้ายผิดมนุษย" : เมื่อผู้หญิงได้กลับ

อาจเป็นเพราะสื่อเคยชินกับความรุนแรงในชีวิตคู่ที่ฝ่ายชายเป็นผู้ลงมือต่อฝ่ายหญิง ทุกครั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ฝ่ายหญิงเป็นผู้กระทำ แม้จะเป็นการกระทำเพื่อตอบโต้กับความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงได้รับจากฝ่ายชายมาก่อน แต่ก็ถูกสื่อนำเสนอด้วยท่าทีที่ตลกอกตลกใจอย่างยิ่งและถือเป็นคดีสะเทือน

ขวัญประจำฉบับเลขที่เดียว

"จับโขกบันไดเมียโหดฆ่าผัว เติลคหนีทิ้งศพเน่าหนองไซ อ่างเฉยถูกตีก่อน" (ไทยรัฐ 11 พฤษภาคม 2545)

"คัตเตอร์สะบัดเนียนจู้ผัวร้องแรงแรง ปาดขณะเมาหลับเมียขี้มแสะยะสะใจถือมีคมอบตัวตร.หมอ เก่งต่อสำเร็จ" (ไทยรัฐ 8 กันยายน 2545)

ข่าวหลังนี้ในเนื้อหาข่าวยังรายงานด้วยว่า "...หลังลงมือปฏิบัติการแล้วยื่นมองสามีด้วยความสะใจ..." และก้าวล่วงไปถึงขั้นขอให้ผู้หญิงรายนี้ถือคัตเตอร์อันหนึ่งไว้ในมือโดยไม่ชัดเจนว่าเป็นคัตเตอร์อันที่ใช้ก่อเหตุหรือไม่เพื่อให้ช่างภาพถ่ายรูปนำมาลงหน้าหนึ่งด้วย น้ำเสียงของข่าวยังคงพุ่งเป้าไปที่การกระทำของฝ่ายหญิง ในขณะที่เรื่องราวการถูกสามีทุบตีและด่าว่าอย่างหยาบคายของฝ่ายหญิงทั้งสองข่าวได้รับพื้นที่เขียนถึงเพียงไม่กี่บรรทัด ขัดแย้งกับการรายงานข่าวในกรณีที่กลับด้านกันดังที่กล่าวมาแล้ว คือถ้าฝ่ายหญิงเป็นผู้ถูกระทำ การขยายความการกระทำของฝ่ายชายก็แทบไม่ปรากฏ เพราะยังคงสนใจแต่พฤติกรรมของฝ่ายหญิงอันชวนให้ (สื่อ) สงสัยว่าเป็นเหตุให้ต้องถูกระทำรุนแรงอยู่นั่นเอง

3.2.3 "ลั่นกับฟัน" : ผัวเมียตีกันเป็นเรื่องธรรมดา

คำกล่าวนี้อาจเป็นความจริงถ้าไม่พบว่าปัญหานี้มีความเชื่อเรื่องเมียเป็นสมบัติของผัวเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน และซึ่งเป็นเหตุให้เราพบว่า "ซุ่มเมีย" เป็นคำที่ถูกหยิบมาใช้บ่อยครั้ง เมื่อสื่อต้องการพูดถึงความรุนแรงต่อสามีกระทำต่อภรรยา

"ผัวโหดซุ่มเมียดับคาเท้า" (มติชน 22 ตุลาคม 2545)

"ผัวโหดซุ่มเมียฆ่าในดับคาห้องอ้างเป็นลมตาย" (ไทยรัฐ 18 เมษายน 2545)

และพาดหัวข่าว "หนักมือไปหน่อย" (ไทยรัฐ 11 ตุลาคม 2545) ที่รายงานเหตุการณ์สามีทุบตีภรรยาจนบอบช้ำแล้วเข้านอนไปโดยไม่รู้ว่าฝ่ายภรรยาเสียชีวิต

น้ำเสียงอันแผ่วเบาเมื่อพูดถึง "การซุ่มเมีย" ราวกับเป็นเรื่องธรรมดาแต่ที่กลายมาเป็นข่าวก็เพราะ "หนักมือไปหน่อย" สะท้อนว่าสื่อแทบจะไม่มองการทุบตีภรรยาว่าเป็นอาชญากรรม เป็นการกระทำรุนแรงต่อมนุษย์ด้วยกันเลย ต่อเมื่อเกิดการตายขึ้นจึงจะรู้สึกว่ารุนแรงเกินไปหน่อย และ

ด้วยมุมมองเช่นนี้เองสื่อจึงทำหน้าที่ส่งทอดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อ ไปอีกไม่รู้จบ

3.2.4 "ประชดผัวฆ่าตัวตาย" : ความไร้เหตุผลของผู้หญิง

เป็นเรื่องที่น่าสังเกตว่าเมื่อใดก็ตามที่มีเหตุฝ่ายหญิงฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากความไม่สมหวังในชีวิต สื่อมวลชนมักใช้คำว่า "ประชดผัวฆ่าตัวตาย" หรือแม้ไม่ใช่ถ้อยคำนี้ก็จะใช้ถ้อยคำคล้ายๆ กันในการพาดหัว เช่น

"...กินยาตายจดหมายพื่อน้อยใจถูกสลัดรัก" (มติชน 4 กุมภาพันธ์ 2545)

"แม่ลูกอ่อนประชดผัวปลิดชีพตั้งแม่กลอง" (มติชน 9 ตุลาคม 2545)

"ตั้งเจ้าพระยาดับประชดผัว" (ไทยรัฐ 20 กันยายน 2545)

"ผัว 5 คนหนีหมดกอดลูกโคคน้ำ" (ไทยรัฐ 17 กันยายน 2545)

"อนาถกรอกยาพิษ 4 ขวบเลือดในอกฆ่าตัวตาม-ประชดผัวกเมียใหม่" (มติชน 26 ตุลาคม 2545)

"ชดขามาแมลงประชดผัว" (มติชน 20 เมษายน 2545)

"ประชดผัวฆ่าตัวตาย" (มติชน 16 พฤศจิกายน 2545)

แต่ในรายละเอียดของข่าวเหล่านี้มักมีเนื้อหาที่พรรณนาเรื่องราวในชีวิตของผู้หญิงที่เสียชีวิตอย่างละเอียดและสะท้อนความจริงอีกด้านหนึ่งว่าไม่ใช่แค่เรื่อง "ประชด" คนรัก คำถามก็คือในเมื่อการฆ่าตัวตายมีสาเหตุที่มาอันสลับซับซ้อน เหตุใดสื่อจึงเลือกที่จะสรุปเรื่องทั้งหมดให้เป็นเพียงแค่การประชด ซึ่งเป็นคำที่สะท้อนถึงการตัดสินใจที่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ยึดโยงไปกับความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่ค่อยมีเหตุผล เป็นมายาคติที่เป็นรากเหง้าของอีกหลายปรากฏการณ์ เช่น การกีดกันผู้หญิงจากตำแหน่งหน้าที่ระดับสูงเพราะเหตุที่มองว่าผู้หญิงใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจึงไม่สมควรรับตำแหน่งผู้บริหาร เป็นต้น จะเห็นได้ว่า "ถ้อยคำ" ที่สื่ออาจหยิบมาใช้โดยไม่เคยตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมจึงเลือกคำนี้ และการเลือกใช้คำนี้จะก่อให้เกิดผลดีผลเสียกับสังคมโดยรวมหรือไม่ และอย่างไร ได้มากมายเป็นการถ่ายทอดและตอกย้ำมายาคติเก่าเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงต่อไปอีก

3.3 ความรุนแรงต่อหญิงรักหญิง

แม้ว่าประเด็นหญิงรักหญิงจะถูกนำเสนอผ่านสื่อค่อนข้างมากในรอบปีที่ผ่านมา แต่กลับพบว่าการเป็นข่าวแต่ละครั้งได้สะท้อนภาพความเข้าใจผิดที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงต่อหญิงรักหญิงอย่างชัดเจน

3.3.1 ทอมหึง โหด เลือดร้อน

"เกี้ยวทอมได้เลือด" (ไทยรัฐ 19 พฤษภาคม 2545) เป็นเพียงข่าวสั้นแค่หนึ่งย่อหน้า แต่เนื้อหาข่าวสะท้อนภาพปรากฏการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน รวมทั้งวิธีคิดอย่างมีอคติของสื่อต่อคนรักเพศเดียวกันด้วย "...สาวทอมบอยให้การว่าเข้ามาเที่ยวในร้านที่เกิดเหตุถูกกลุ่มผู้บาดเจ็บพุดจาแทะ โลมและพยายามทำอนาจารจึงใช้มีดฟันเพื่อป้องกันตัวเอง [ตร.]คุมตัวสาวทอมบอย เลือดร้อนไว้ดำเนินคดีต่อไป" (ไทยรัฐ ข่าวเดียวกัน)

ความรุนแรงประการที่หนึ่งคือสังคมมีความเชื่อว่าผู้หญิงที่มีท่าทางเป็นทอมบอยจะสามารถกลับไปเป็นผู้หญิงในแบบฉบับของสังคมได้ด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย วิธีคิดนี้จึงอยู่เบื้องหลังความรุนแรงที่ผู้หญิงได้รับ ประการที่สอง สื่อตอกย้ำความเข้าใจผิดว่า คนรักเพศเดียวกันเป็นพวกอารมณ์รุนแรง ชอบใช้ความรุนแรง โดยเพิ่มสีสันให้แก่คำว่า "ทอม" ด้วยการเติมคำว่า "โหด" หรือ "เลือดร้อน" ต่อท้าย ข่าวต่อไปนี้เป็นอีกตัวอย่างของวิธีคิดดังกล่าวนี้ "ทอมหึงโหดฆ่ารัดคอหมกคิน ดีเจสาวแก่นพาแฟนเก่ามานอนต่าตา" (มติชน 3 ธันวาคม 2545) ทั้งที่ในสภาพความเป็นจริงสังคมเหตุหึงหวงอันนำไปสู่การยุติปัญหาด้วยความรุนแรงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะกับคนรักต่างเพศหรือคนรักเพศเดียวกัน อีกทั้งความถี่ของข่าวความรุนแรงในชีวิตคู่ของคนรักเพศเดียวกันก็น้อยกว่าข่าวความรุนแรงในชีวิตคู่ของคนรักต่างเพศด้วย

3.4 กรณีปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อม และภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง

สื่อมวลชนไม่เคยนำเสนอปัญหาของผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม ไม่ว่าจะยุติปัญหาที่การทำแท้ง หรือท้องต่อแล้วยกลูกให้คนอื่น ไปจนถึงไม่สามารถยกลูกให้ใครต้องนำไปวางไว้ในที่สาธารณะ และปัญหาของผู้หญิงที่ผ่าตัดเสริมความงามแล้วต้องเผชิญกับคุณภาพการบริการทางการ

แพทย์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานจนเกิดเป็นปัญหาสุขภาพทั้งกายและใจ ว่าเป็นความรุนแรงที่มาจาก การเลือกปฏิบัติต่อหญิงและชาย หรือเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ทั้งๆที่ถ้าทำความเข้าใจสภาพของ ปัญหาในองค์กรรวม ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เริ่มต้นจากความรุนแรงในระดับความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ หรือที่เรียกว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่ส่งผ่านมาเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เช่น การที่รัฐเพิกเฉยต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจังเพราะไม่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ อีกทั้งยังต่อเนื่องมาเป็นความรุนแรงทางตรงดังที่เราเคยได้เห็นภาพของสิ่งที่เกิดขึ้นจากผู้หญิงที่ผ่าน ศัลยกรรมความงามที่ไม่ได้คุณภาพเหล่านี้ หรือกรณีที่ผู้หญิงถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมและถูกบังคับให้ทำแท้งด้วย

ความที่สื่อนำเสนอปรากฏการณ์เหล่านี้แบบเป็นรายๆไป ไม่ได้เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของปัญหาในเชิงโครงสร้าง และไม่ได้วิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่สลับซับซ้อนเหล่านี้ จุดยืนในการนำเสนอข่าวของสื่อไม่ว่าจะเป็นปัญหาท้องไม่พร้อม และการทำศัลยกรรมความงาม จึงพุ่งเป้าไปที่การให้คุณค่า "ความเป็นผู้หญิงดี" และการประณามผู้ที่ไม่เดินตามแนวทางของกรอบ "ผู้หญิงดี" นี้ ผู้หญิงในข่าวเหล่านี้จึงถูกพิจารณาด้วยกรอบวิธีคิด "ผู้หญิงดี" แบบเรียงตัวไปข่าวแล้วข่าวเล่า

อย่างไรก็ตาม การติดตามการรายงานของสื่อในรอบปีที่ผ่านมาได้เผยให้เห็นพัฒนาการอีกขั้นของสื่อที่เริ่มมีมุมมองใหม่ๆ ในการมองปัญหาท้องไม่พร้อม

3.4.1 "พ่อแม่หินชาติ แม่ไร้ทางเลือก" : เปิดมุมมองใหม่เรื่องท้องไม่พร้อม

"ล่าตัวแม่ใจยักษ์ ทิ้งลูกแฝด คลอดศพ.แผ่นหิน" (ไทยรัฐ 11 ตุลาคม 2545)

"แม่ทมิฬทิ้งอีกเด็กทารกห้าวัน" (ไทยรัฐ 13 สิงหาคม 2545)

"จับคานั่งคาเขา รีดสดมารหัวชน" (ไทยรัฐ 4 พฤษภาคม 2545)

แม้ว่า "รีดลูก มารหัวชน รักสนุก แม่ใจยักษ์" ยังคงเป็นถ้อยคำชุดที่สื่ออาจหยิบมาใช้โดยอัตโนมัติในทันทีที่ต้องรายงานข่าวที่เกี่ยวกับการละทิ้งเด็ก และการทำแท้ง แต่ในช่วงปีที่ผ่านมาพบว่า มีบางข่าวที่สื่อเผยให้เห็นวิธีคิดใหม่ในเรื่องนี้ เช่น มองว่าเมื่อมีการพบซากเด็กทารกยอมต้องเกี่ยวพันกับทั้งคนที่ เป็นพ่อและคนที่เป็นแม่ "พ่อแม่หินชาติ แม่ทมิฬลูกมารหัวชน" (ไทยรัฐ 4 กันยายน 2545) แม้ว่ากระแสเสียงยังคงเน้นที่การประณามผู้ก่อเหตุ แต่ก็นับเป็นพัฒนาการอีกขั้น

ของการนำเสนอปรากฏการณ์ต่อสังคมอย่างรอบด้านมากขึ้น สิ่งที่คุณผู้อ่านจะได้รับจากวิธีคิดในการนำเสนอข่าวเช่นนี้ก็คือมาตรฐานใหม่ในการมองปัญหาท้องไม่พร้อม ว่าเป็นปัญหาที่ทั้งหญิงและชายต้องร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่แค่เพียงฝ่ายหญิงเหมือนเช่นที่ผ่านมา

"พบแล้วคนฆ่าทารก-คณ.14 แม่ ม.2 สารภาพ 'ไร้ทางเลือก'" (มติชน 10 กรกฎาคม 2545) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของมุมมองใหม่ที่สื่อมีต่อปัญหาท้องไม่พร้อมเช่นกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือวิธีคิดที่แฝงอยู่ในพาดหัวข่าวนี้ จะช่วยทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นมุมมองอื่นๆที่ไม่ใช่เพียงแค่แม่ใจยักษ์ แต่เป็น "การไร้ซึ่งทางเลือก" และสะท้อนภาพความซับซ้อนของปัญหาการตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมว่าไม่ใช่การตั้งท้องที่ไม่ต้องการอันนำไปสู่การต้อง "กำจัดมารหัวชน" ซึ่งเป็นมายาคติที่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาท้องไม่พร้อมต้องเผชิญมายาวนานในสังคมไทย และเป็นเหตุให้สังคมไทยปฏิเสธที่จะทำความเข้าใจและช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาเหล่านี้

3.4.2 "สาวอยากสวย" : กรรมของเธอเพราะเธออยากสวย

"สาวอยากสวยบุกกองปราบฯแจ้งความจับหมอ" (มติชน 7 กุมภาพันธ์ 2545)

"ตั๋ยนุ้ยอยากสวยเสพมา 2 ปีลดวูบ จู่ๆก็นี้ออกค้ำห้องพ่อ-แม่ใจสลายเผยลูกแข็งแรงไม่น่าเช่นภรรยา" (ไทยรัฐ 17 ธันวาคม 2545)

"สำรวจลูกค้าคลินิกดูดไขมัน คนอยากสวย...ช่วยไม่ได้" (มติชนทูเดย์ มติชน 13 ธันวาคม 2545)

การนำเสนอข่าวความทุกข์ของผู้หญิงอันเนื่องมาจากการทำศัลยกรรมความงาม ดูดไขมัน กินยาลดความอ้วน อบรมไพร หรือใช้กาวตราข้างดูดสิ่ว ฯลฯ ที่สื่อมวลชนเผยแพร่ตลอดทั้งปีในภาพรวมล้วนแต่สรุปต้นสายปลายเหตุว่ามาจากความอยากสวยจนไม่มีเหตุผลของผู้หญิง ตอกย้ำด้วยการสำรวจความคิดเห็นของสำนักวิจัยบางแห่ง เช่น "โพลชี้หญิงทำสวยหวังผูกใจคนรัก" (มติชน 18 กุมภาพันธ์ 2545) สะท้อนวิธีคิดของสื่อและสังคมต่อความเป็นผู้หญิงว่า "ต้องสวย" ซึ่งในเมื่อทุกคนทั้งหญิงและชายต่างให้คุณค่าแก่ความงามของผู้หญิง จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ผู้หญิงจะอยากสวย เพราะทุกคนอยากมีคุณค่าในสายตาของสังคมทั้งสิ้น แต่ปัจจัยอะไรบางอย่างที่มีอิทธิพลทำให้ผู้หญิงอยากสวยน่าจะเป็นคำถามเชิงวิพากษ์ที่สื่อจะนำเสนอให้ผู้อ่านได้ลุ่มลึก เพื่อไม่ให้ความเชื่อที่ว่าเป็นผู้หญิงก็ต้องสวยนี้ กลายมาเป็นอาวุธประหารชีวิตประหารผู้หญิงอย่างที่ถูกนำมาเป็นข่าว

4. บทสรุป

ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งกับ "ระบบความคิด" ของคนในสังคม สื่อมวลชนเป็นทั้งภาพสะท้อนของวิถีคิดและผู้ชี้นำวิถีคิดของสังคม ความน่าสนใจของการติดตามสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงผ่านข่าวและข้อเขียนที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ที่ "ระบบความคิด" เบื้องหลังการนำเสนอ มากกว่าจะอยู่ที่ "ความถี่และความรุนแรง" ของปรากฏการณ์ บทสรุปของวิถีคิดที่กำกับการนำเสนอข่าวและข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงที่พบในการศึกษาครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องเล็ก: โดยใช้ภาษาที่สร้างให้เหตุการณ์นั้นๆ เป็นเหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่วไปในสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงไม่สำคัญ ไม่น่าสนใจ

ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องส่วนตัว: กลวิธีในการเล่าเรื่องของสื่อมวลชนมุ่งเน้นรายละเอียดที่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนสองคน

ความรุนแรงต่อผู้หญิงอธิบายได้ด้วยเหตุผลเดียว: มีความพยายามอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลที่เข้าใจได้ง่ายเพียงเหตุผลเดียว แม้จะเป็นการอธิบายที่ผิดก็สื่อมวลชนก็เลือกที่จะอธิบายเช่นนั้น เช่น การอธิบายสาเหตุของการข่มขืนว่าเกิดจาก "สายเดี่ยว แต่งโป๊ ยั่ววนชายโรคจิต" ซึ่งเป็นประเด็นที่มีผลงานวิจัยที่เชื่อถือได้ในระดับนานาชาติยืนยันแล้วว่าการข่มขืนและความรุนแรงต่อผู้หญิงในลักษณะอื่นๆ ล้วนแต่มีสาเหตุอันสลับซับซ้อน

การถ่ายทอดและตอกย้ำมายาคติเกี่ยวกับความเป็นหญิงความเป็นชาย: สื่อมวลชนนำเสนอภาพตายตัวของความเป็นชายและความเป็นหญิง ซึ่งปัจจุบันกำลังถูกตั้งคำถามมากขึ้นเรื่อยๆ ว่าเป็นสาเหตุสำคัญของความรุนแรงต่อผู้หญิง เช่น คุณสมบัติของชายที่ดี คุณสมบัติของหญิงที่ดี เป็นต้น

การสร้างวาทกรรมแห่งการลงโทษ: เมื่อใดก็ตามที่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง เป็นผู้หญิงที่มีพฤติกรรมทางเพศไม่อยู่ในกรอบของความเป็น "ผู้หญิงดี" สื่อมวลชนจะไม่เน้นว่าการกระทำที่ผู้หญิงได้รับนั้นเป็นความรุนแรง แต่จะมองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับผู้หญิงที่ไม่ใช่ "ผู้หญิงดี" และใช้ภาษาที่เป็นการลงโทษผู้หญิงคนนั้นๆ เช่น ตั้งข้อสงสัยว่าเป็นบ้าหรือไม่

การสร้างวาทกรรมแบบโต้กลับ: เป็นสิ่งที่พบอยู่บ่อยครั้งที่สื่อมวลชนจะออกมาตอบโต้การเคลื่อนไหวขององค์กรหรือคนที่ยืนอยู่ข้างผู้หญิง "ไม่ดี" ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง การโต้ตอบมีทั้งแบบที่พุ่งตรงไปยังการเคลื่อนไหวนั้นตรงๆ และโดยอ้อม เช่น การเสนอบทความพิเศษเพื่อสอนผู้ชายว่าจะมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอย่างไรโดยไม่ต้องถูกกล่าวหาภายหลัง เป็นต้น เหล่านี้เรียกว่าเป็นปฏิบัติการโต้กลับจากวิถีคิดของสังคมกระแสหลัก

การสร้างวาทกรรมเรื่องภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง: เป็นสิ่งที่ปรากฏชัดว่าสื่อมวลชนนำภาพลักษณ์ของผู้หญิงมานำเสนอผ่านภาษาที่ตอกย้ำว่าผู้หญิงมีคุณค่าที่ความสวยงามของร่างกาย ความพยายามสร้างความงามให้กับตนเองของผู้หญิงเป็นสิ่งธรรมดา ความไม่สวยไม่งามถูกมองเป็นข้อด้อยและหยาบคายมาเป็นประเด็นล้อเลียน ในขณะที่เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้หญิงที่พยายามสร้างคุณค่าความงามนี้ให้กับตนเอง สื่อมวลชนก็มองไม่ออกกว่าเป็นผลมาจากวาทกรรมความงามที่ตนถ่ายทอดอยู่ตลอดเวลา เช่น กรณีนมเน่า กรณีชุดใจมัน

กล่าวโดยสรุปคือ สื่อมวลชน "ผลิตซ้ำ" ระบบความคิดหลัก 2 ระบบอยู่ตลอดเวลา อันแรกคือระบบความคิดที่เรียกว่า "ปีศาจไปตอย" หรือระบบความคิดแบบที่ให้คุณค่าแก่ชายสูงส่งกว่าหญิง ระบบความคิดอีกประการหนึ่งคือ ระบบคิดแบบทุนนิยม ที่เชื่อในเรื่องอำนาจของการผลิต การแข่งขัน การครอบงำ ทั้งสองระบบคิดนี้ถูกสื่อมวลชนผลิตซ้ำอยู่ตลอดเวลาและส่งผลให้ "ความรุนแรงต่อผู้หญิง" กลายเป็น "ปรากฏการณ์ธรรมดา" นั่นคือ การใช้ความรุนแรงของกลุ่มคนที่เหนือกว่าในสังคมจะยังคงสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีใครเห็นว่าเป็นความรุนแรง

อย่างไรก็ตาม การผลิตซ้ำระบบความคิดที่ธำรงรักษาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากนั้น ย่อมไม่ใช่ความผิดของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนคนใดคนหนึ่ง เพราะสื่อมวลชนเป็นผลผลิตของสังคมวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาถึง "อำนาจ" ในการทำงานกับ "มวลชน" ของสื่อแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนต้องรู้เท่าทัน "อำนาจ" และระบบความคิดที่ตนมีอยู่ เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว สื่อมวลชนจะกลายเป็นอุปสรรคใหญ่ของการเคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง

ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงาน

- 1) ผู้ปฏิบัติงานในเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กต้องทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับสื่อมวลชนมิใช่ในฐานะกระบอกเสียงเท่านั้น
- 2) ผู้ปฏิบัติงานในเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กและสื่อมวลชนด้วยกันต้องติดตามการทำหน้าที่ของสื่อต่อประเด็นความรุนแรงนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งดึงด้วยท่าทีที่มุ่งสร้างความเข้าใจในทันทีที่มีผลกระทบเชิงลบเกิดขึ้นจากการทำงานของสื่อ
- 3) หน่วยงานที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและเด็กต้องมีการให้กำลังใจแก่สื่อที่ทำงานดีมีคุณภาพในเชิงสร้างสรรค์สังคมและนำเสนอปัญหาผู้หญิงและเด็กอย่างเข้าใจ ไม่ถ่ายทอดมายาคติเก่าที่เป็นอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก
- 4) หลักสูตรการเรียนวิชาสื่อสารมวลชนต้องให้ความสำคัญกับการสร้างมุมมองต่อประเด็นเชิงสังคมและความรับผิดชอบต่อมวลชน
- 5) จัดให้มีกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและยกระดับจริยธรรมให้กับสื่อมวลชนในการนำเสนอประเด็นปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง
- 6) เครือข่ายทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงควรร่วมกันสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องนี้ให้กับสังคม โดยเน้นการรื้อองค์ความรู้เดิม ความเชื่อ และมายาคติเดิมออก และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับความรุนแรง

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยบทบาทสื่อมวลชนกับความรุนแรงต่อผู้หญิง

- 1) การศึกษาสื่อมวลชนไม่ควรหยุดอยู่ที่การศึกษาสื่อในฐานะที่เป็นกระจกหรือตะเกียงที่สะท้อนภาพในสังคม แต่ควรก้าวไปถึงการศึกษาสื่อในฐานะที่เป็นสถาบันทางวัฒนธรรมในตัวเองด้วย เพราะสื่อมีบทบาทในการสร้างเรื่องความรุนแรงจากการนำเสนอข่าว การให้ความหมาย การสร้างวาทกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญเพราะนำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม และต้องวิเคราะห์วาทกรรมที่ปรากฏในสื่อมวลชนด้วย เช่น ใครคือผู้สร้างวาทกรรม ใครคือผู้ถูกสร้าง การโต้ตอบจากผู้ถูกสร้าง หรือแม้แต่การศึกษาว่ากลุ่มคนใดบ้างที่ถูกกีดกันออกไปจากการสร้างวาทกรรมเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงนี้
- 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวาทกรรมที่ถูกผลิตซ้ำอยู่บ่อยครั้งและไม่เคยเปลี่ยนแปลง กับวาทกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อสำรวจที่มาที่ไปและวิเคราะห์ระดับของการเปลี่ยนแปลงวาทกรรมด้วยว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถลกลงไปถึงระบบความคิดของสื่อหรือไม่ อย่างไร

- 3) ควรมีการศึกษากระบวนการทำงานของสื่อมวลชนหรือ media performance ด้วย เช่น ศึกษากระบวนการคัดเลือกข่าวและวิธีคิดที่กำกับกระบวนการนั้นๆ ศึกษากระบวนการเล่าเรื่อง เช่น โครงสร้างของเรื่อง วิธีการเล่า และวิเคราะห์ว่าสื่อมีแบบแผนในการเล่าเรื่องอย่างไร เหตุใดจึงใช้แบบแผนนั้นๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. 2533. ท้าทายทางเลือก: ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

World Health Organization. 1997. Violence against Women: A Priority Health Issue. Geneva.